

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αθήνα, 3.12.2002

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθ. Πρωτ.: 8574

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

**ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ αριθμ. 408/2002**

**Αριθμός Ερωτήματος:** 1044623/3892/Α0011/30.10.2002 Γενικής Δ/νσης Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληρ/των , Δ/νσης 11<sup>ης</sup> (Εθνικών Κληροδοτημάτων) / Τμήμα Α'.

**Περίληψη Ερωτήματος:** *Εάν η περιουσία την οποία άφησε ο κατά την 2.12.2001 αποβιώσας μοναχός Ιωάσαφ Μπέλλας στην Ιερά Μονή του Αγίου Όρους «Άγιος Παύλος» με την υπ' αριθμ. 10702/8.9.1999 δημόσια διαθήκη του και με τον όρο της συστάσεως ιδρύματος με την επωνυμία «ΤΟ ΓΕΝΝΕΣΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ» υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κατ' άρθρο 109 του Συντάγματος και τις διατάξεις του α.ν. 2039/39.*

-----

Επί του τεθέντος ερωτήματος , ενόψει των τεθέντων υπόψη μας στοιχείων από την ερωτώσα Υπηρεσία και την ως άνω Ιερά Μονή, έχουμε την ακόλουθη γνώμη :

1.1. Ο μοναχός Ιωάσαφ Μπέλλας, κατά κόσμον Κωνσταντίνος Μπέλλας, με την υπ' αριθμ. 10702/8.9.1999 δημόσια διαθήκη του, που συντάχθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου Αναβύσσου Δημητρίου Μήτρου και δημοσιεύθηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών με τα υπ' αριθμ. 1267/15.3.2002 πρακτικά συνεδριάσεώς του, όρισε τα εξής : «....Ανακαλώ πάσαν προγενεστέραν μου διαθήκη οιοδήποτε τύπου και περιεχομένου και δια της παρούσης εγκαθιστώ γενικό μου κληρονόμο και καθολικό διάδοχό μου την Ιερά Μονή του Αγίου Όρους «ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ» στην οποία υπέστην την Μοναχική Κουρά και εις τα Μοναχολόγια της οποίας είμαι εγγεγραμμένος. Μετά την Μοναχική μου κουρά πλέον της πεντηκονταετίας έχω εργασθεί στο εξωτερικό και στο

εσωτερικό της χώρας που εργάζομαι μέχρι σήμερα εκτός όμως του Αγίου Όρους και της ως άνω Ιεράς Μονής. Εκ της προσωπικής μου εργασίας έχω πετύχει από την μία να έχω τα προς το ζην και από την άλλη πέτυχα με τις οικονομίες μου να αγοράσω ένα κτήμα εκτός σχεδίου πόλεως στην κτηματική περιφέρεια της Κοινότητας Θρακομακεδόνων Αττικής στο οποίο έκτισα ένα ανδρικό Ησυχαστήριο που ονόμασα «ΤΟ ΓΕΝΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ». Επειδή το κτήμα αυτό λόγω θέσεώς του απέκτησε σήμερα μεγάλη αξία υποχρεώνω την κληρονόμο μου Ιερά Μονή του Αγίου Όρους «ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ» ή όποιον άλλον τυχόν φυσικόν μου κληρονόμο όπως δι' αυτού του κτήματος συστήσει Ίδρυμα με το όνομα «ΓΕΝΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ» κατά το πρότυπο της Παναγίας της Ελευθερώτριας Κοκκινάρια Κηφισιάς με πόρους του Ιδρύματος τα έσοδα και την έστω και μερικήν αξιοποίηση του ως άνω κτήματός μου με τις δωρεές και τα κληροδοτήματα προς αυτό. Ο σκοπός του Ιδρύματος θα είναι : α) η διατήρηση Ησυχαστηρίου δια την φιλοξενία των διερχομένων εκ της Αττικής Αγιορειτών Μοναχών για θέματα υγείας, θεολογικών σπουδών ή παρακολουθήσεως σεμιναρίων του Ιδρύματος και β) η διοργάνωση συντόμων κύκλων μαθημάτων (σεμιναρίων) με πρόσκληση εκ του εξωτερικού ή εκ του εσωτερικού επιστημόνων δια την επιμόρφωση Μοναχών, Ιερέων και γενικά Κληρικών και Θεολόγων επί Θεολογικών και Κοινωνικών θεμάτων ως επίσης και Μουσικολογικών θεμάτων βυζαντινής μουσικής. Σε περίπτωση αποποιήσεως της κληρονομίας μου εξ οιοδήποτε λόγου από μέρους της Ιεράς Μονής ... ή του όποιου τυχόν άλλου φυσικού μου κληρονόμου ή νομικής ή πραγματικής αδυναμίας αυτών δι' εκπλήρωση των όρων της παρούσης μου διαθήκης το έργο τούτο της συστάσεως του Ιδρύματος αναθέτω στον πατέρα Γεώργιο Στυλιανού Βαγιανά..., τον οποίο ορίζω εκτελεστή της διαθήκης μου γενικώς και ειδικώς δια τον σκοπό αυτό, της συστάσεως δηλαδή του Ιδρύματος ορίζοντάς τον παράλληλα και ως μόνιμο πρόεδρο και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου αυτού...»

2. Ο αυτός ως άνω μοναχός με την υπ' αριθμ. 48673/16.8.2000 μεταγενέστερη χρονικά διαθήκη του, που συντάχθηκε ενώπιον της συμβολαιογράφου Ελευσίνας Μαρίας

Βασιλείου Διγαλάκη και δημοσιεύθηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών με τα υπ' αριθμ. 2908/14.6.2002 πρακτικά συνεδριάσεώς του, όρισε τα εξής : « ....Εγκαθιστώ κληρονόμον μου τον Κωνσταντίνο Πρόδρομο Καρακίτσο του Παύλου και της Ευαγγελίας ... μοναχόν, κάτοικο Ιεράς Μονής «Το γενέσιο της Θεόκου» της Βαρυμπόπη Αττικής..... Τον εγκαθιστώ δε κληρονόμον σε ολόκληρη την περιουσία μου, κινητή ή ακίνητη που ευρίσκεται στην Ελλάδα ή οπουδήποτε αλλού και στο εξωτερικό, και στην περιουσία που αποτελείται από απαιτήσεις, μετοχές ή οποιαδήποτε πολύτιμα αντικείμενα και έπιπλα επίσης οπουδήποτε ευρίσκεται η περιουσία μου αυτή. Με τη διαθήκη μου αυτή ακυρώνω κάθε προηγούμενη .....»

3. Σύμφωνα με τα από 5.7.2002 (αριθμ. πρωτ. 290) και από 18/31 Δεκεμβρίου 2001 (αριθμ. πρωτ. Φ. 3/10<sup>η</sup> /1042) έγγραφα αντιστοίχως της Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου και της Ιεράς Επιστασίας του Αγίου Όρους, ο ως άνω μοναχός φέρεται εγγεγραμμένος στα τηρούμενα Μοναχολόγια της Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου, καρείς κατά μήνα Νοέμβριο 1926, και ειδικότερα στη μερίδα εξαρτήματος στη Ιερά Νέα Σκήτη, η οποία υπάγεται διοικητικώς στην κυρίαρχο ως άνω Μονή, ουδέποτε διαγραφείς μέχρι του θανάτου του .

Το πρώτο των εγγράφων αυτών και εν αγνοία της ερωτώσας υπηρεσίας για την ύπαρξη της δεύτερης διαθήκης ήταν η αιτία της υποβολής του παρόντος ερωτήματος, λόγω κυρίως της διατυπούμενης σ' αυτό απόψεως της Μονής ότι κληρονόμος του ως άνω θανόντος μοναχού είναι η ίδια χωρίς όρους και περιορισμούς.

II.1. Από το άρθρο 105 του ισχύοντος Συντάγματος 1975/1986/2001, τον υπό χρονολογία 10.5.1924 Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους (στο εξής Κ.Χ.Α.Ο.), και τις διατάξεις του ν.δ/τος της 10/16.9.1926 (ΦΕΚ Α 309), με το οποίο κυρώθηκε και δημοσιεύθηκε ο Κ.Χ.Α.Ο. (άρθρα 1 και 44 του δ/τος) αποκτήσας με αυτό τον τρόπον ισχύ νόμου, συνάγεται ότι η κυριαρχία του Ελληνικού Κράτους επί του εδαφικού τμήματος του Αγίου Όρους, το οποίο η Ελληνική Πολιτεία επέλεξε να αναγνωρίσει με συνταγματική διάταξη ως αυτοδιοίκητη κοινότητα εκφράζοντας ένα γενικό σεβασμό στο από

απροσδιορίστων ετών διαμορφωμένο καθεστώς, παραμένει άθικτη και ακέραιη, όπως ακριβώς και στα λοιπά γεωγραφικά τμήματα της Ελληνικής Επικράτειας. Τούτο σημαίνει, ότι, κατ' αρχήν, η ελληνική νομοθεσία είναι εφαρμοστέα εξ ολοκλήρου και επί του Αγίου Όρους, ο μόνος δε υφιστάμενος περιορισμός είναι οι ανωτέρω διατάξεις της ειδικής περί τούτου νομοθεσίας, με την οποία παρέχονται ειδικά δικαιώματα και προνόμια προς την ιδιότυπη αυτή διοικητική μονάδα. Ισχύει δηλαδή η αρχή της επικουρικότητας για την Ελληνική νομοθεσία, υπό την έννοια ότι αυτή εφαρμόζεται εφόσον το εκάστοτε υπό κρίση θέμα δεν καλύπτεται από την αγιορειτική νομοθεσία [(βλ. Ε. Δωρή το Δίκαιο του Αγίου Όρους 'Αθω σελ. 151 επ. – Ως προς το αυτοδιοίκητο του Αγίου Όρους και την συνταγματική κατοχύρωση με αυξημένη επομένως ισχύ των περί τούτου διατάξεων βλέπετε εκτενέστερα Ε. Δωρή ο.π. σελ. 23, 89-91, 102, 104 επ., 134 επ., 148 επ., Π. Παναγιωτάκου Σύστημα Εκκλησιαστικού Δικαίου - Το Δίκαιον των Μοναχών Εκδ. 1957 σελ. 326, 418 επ., 457 επ., Δ. Χριστοφιλόπουλου Ελληνικόν Εκκλησιαστικόν Δίκαιο Εκδ. 2<sup>α</sup> σελ. 321 επ., Ν. Αντωνόπουλου Η Συνταγματική Προστασία του Αγιορειτικού Καθεστώτος εκδ. 1968 σελ. 113 επ., 118 επ., 177 επ., Μ. Μάνεση Κ. Δ. Κεραμέως Αγιορειτική Αυτοδιοίκηση και Κρατική Μέριμνα για τις αρχαιότητες Νοβ 26 σελ. 1020 επ., Δ. Καραγιαννακίδη Οι πηγές του Δικαίου της Αγιορειτικής Αυτοδιοίκησης και το Αρχαίο Προνομιακό καθεστώς του Αγίου Όρους Το Σ. 3/1996 σελ. 667, ΣτΕ 611/1988, 2629/1988 Ολ. Νοβ 37.818, 4/1996, Ν.Σ.Κ. 376/1966, 46/1994 Ολ. Νοβ 44 σελ. 366 επ. με παραπομπές σε θεωρία και νομολογία)].

2. Κατά τη διάταξη του άρθρου 101 εδ. 2 και 4 του Κ.Χ.Α.Ο., η οποία ρυθμίζει ειδικά το κληρονομικό δίκαιο των μοναχών του Αγίου Όρους και ισχύει και μετά την εισαγωγή του ΑΚ [άρθρο 99 Εισ. Ν.Α.Κ. - σημειώνεται ότι η διάταξη αυτή αναφέρεται γενικά για τις κληρονομίες των μοναχών], «.... Πάσα δε περιουσία κηθείσα υπο μοναχού τινός μετά την κουράν του περιέρχεται εις την οικείαν αυτού μονήν οπουδήποτε και αν ήθελε αποβιώσει ούτος άνευ απολυτηρίου της μονής του .... Αδελφοί των κοινοβίων δεν δύνανται να έχουν ιδίαν περιουσίαν».

Από την ειδική αυτή διάταξη, όπως παγίως έχει ερμηνευθεί, προκύπτει ότι επί κοινοβίων Μονών του Αγίου Όρους, ήτοι Μονών στις οποίες η συγκροτούσα αυτές μοναχική Αδελφότητα ασκείται κατά τον υπό τον μοναχικών καθεστώτων κανονικώς καθορισμένον τρόπον – κοινώς (Π. Παναγιωτάκου ο.π. σελ. 321 επ., Α. Δωρή, ο.π. σελ. 447 επ.), δεν νοείται περίπτωση κτήσεως περιουσίας μοναχού της (κινητής ή ακίνητης) μετά την κουράν, καθ' οιονδήποτε τρόπον – εξ επαχθούς ή χαριστικής αιτίας- αφού, κατά τον ρητό ορισμό της διατάξεως του εδ. 4 του ως άνω άρθρου 101 του Κ.Χ.Α.Ο., η οποία απορρέει από την αρχή της ακτημοσύνης των μοναχών κατά την οποία ο μοναχός από της αποκάρσεως απαλλοτριούται της περιουσίας του, οι μοναχοί των κοινοβίων, αν και δεν στερούνται της ικανότητας δικαίου και δικαιοπραξίας, δεν δύνανται να έχουν ιδίαν περιουσία (Ε. Δωρή ο.π. υπό το άρθρο 101 σελ. 412 επ., και σελ. 370, 425, Α. Χριστοφιλόπουλου ο.π. σελ. 323, Ι. Κονιδάρη Εγχειρίδιο Εκκλησιαστικού Δικαίου σελ. 255 επ., Σπ. Τρωϊανού Παραδόσεις Εκκλησιαστικού Δικαίου έκδοση 1994 σελ. 498, Α. Γεωργιάδη – Μ. Σταθόπουλου Κληρονομικό δίκαιο υπό το άρθρο 1710 σημ. 30,35,36, Εφ. Θεσ. 416/1931 Θ.Μ/Γ/ σελ. 572). Ωστε κάθε τι που αποκτά ο μοναχός κοινοβίου Μονής περιέρχεται σ' αυτή, της αστικής καταστάσεως του μοναχού εξομοιούμενης οιονεί προ την κατάσταση του υπεξουσίου κατά το Ρωμαϊκό Δίκαιο (Δ. Πετρακάκου Το Μοναχικόν Πολίτευμα του Αγίου Όρους σελ. 123, Εφ. Θεσ. 165/1939 θεμ. Ν. σελ. 834). Η μετάσταση δε της νομιμότητας του πράγματος στη Μονή δεν συντελείται ευθέως προς αυτή αλλά μέσω του προσώπου του μοναχού, ο οποίος αποτελεί τρόπον ινὰ τον ενδιάμεσο κρίκο μεταξύ του πρώην κυρίου προς τον νέον όπως είναι η Μονή, χωρίς η εν λόγω μεταβίβαση να δύναται να βλάψει τυχόν υφιστάμενα δικαιώματα τρίτων επί της μεταβιβαζόμενης περιουσίας, τα οποία προστατεύονται σε κάθε περίπτωση και έναντι πάντων, συνεπώς και κατά της Μονής στην κυριότητα της οποίας περιέρχεται η κληρονομιαία περιουσία (Ε. Δωρή ο.π. σελ. 413).

Κατ' αντιδιαστολή τούτων, η μετά την κουρά καθ' οιονδήποτε τρόπο – εξ επαχθούς ή χαριστικής αιτίας - κτηθείσα περιουσία μοναχού *Ιδιορρύθμου Μονής* (περί των Μονών

των Ορθοδόξων Μονών στην Ελληνική Επικράτεια Νοβ 40 σελ. 990, του ιδίου Εγχειρίδιο Εκκλησιαστικού δικαίου σελ. 255), ανήκει στην ελεύθερη διαχείριση του μοναχού (Εφ. Θεσ. 416/1931 Θ. 43 (1932) σελ. 572, Ν.Σ.Κ. 638/1957), αλλά χωρίς δυνατότητα διαθέσεως περαιτέρω αυτής με πράξη εν ζωή, παρά μόνο κατ' εξαίρεση με άδεια της Μονής σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις (περίθαλψη υγείας μοναχού, διατροφή και περίθαλψη στενότερων συγγενών κ.α.), η αιτία θανάτου, δεδομένου ότι κληρονόμος του μοναχού είναι πάντοτε και υποχρεωτικώς ή οικεία αυτού Μονή (Ε. Δωρή ο.π. σελ. 413-415, Ι. Κονιδάρη ο.π. σελ. 255, Α. Χριστοφιλόπουλου ο.π. σελ. 85).

Εξάλλου, ως προς την περιουσία αγιορειτών μοναχών ή κληρικών, που προέρχονται από μοναχούς του Αγίου Όρους, *οι οποίοι απεχώρησαν μεν οριστικά από τη Μονή της μετανοίας τους ( της Μονής δηλαδή όπου έλαβε χώρα η δοκιμασία και η κουρά και ο μοναχός απέκτησε τη μοναχική ιδιότητα – Ε. Δωρή ο.π. σελ. 427 Μον. Πρωτ. Τριπ. 292/1987 Ελλ.Δνη 29 σελ. 1249) ή της εγκαταβιώσεώς τους (εκείνης δηλαδή στην οποία μετά τη νόμιμη αποπομπή από τη Μονή μετανοίας εντάχθηκε και ανήκε ο μοναχός μέχρι του θανάτου του – Μον. Πρωτ. Τριπ. 292/1987 ο.π.) , όχι όμως νόμιμα αλλά αυθαίρετα, παγίως γίνεται δεκτό, ότι αυτή (περιορισία), έστω και εάν αποκτήθηκε εκτός του Αγίου Όρους από έσοδα από την εν γένει οικονομική δραστηριότητα των μοναχών η οποία δεν είναι ασυμβίβαστη προς την μοναχική ιδιότητα (Α. Χριστοφιλόπουλου ο.π. σελ. 150), διέπεται από την παραπάνω διάταξη του άρθρου 101 Κ.Χ.Α.Ο., ανεξαρτήτως από τον χαρακτήρα της Μονής στην οποία ανήκει ο μοναχός ως κοινόβιας ή ιδιόρρυθμης, ή κατά παράβαση δε της απαγορεύσεως αυτής διάθεση είναι σχετικά άκυρη υπέρ της Μονής (ΑΠ 401/1959 ΕΕΝ 26 σελ. 954, ΑΠ 555/1961 ΝοΒ 10 σελ. 221, ΑΠ 170/1964 ΝοΒ 12 σελ. 613, Εφ. Αθ. 649/1998 Νοβ 48 σελ. 1135, Εφ. Αθ. 1101/1989 Ελ. Δνη 31 σελ. 1610). Εξαίρεση ισχύει μόνο για τους αγιορείτες μοναχούς που εξήλθαν από τη Μονή χωρίς απολυτήριο, για να εισέλθουν στον Ιερό Κλήρο και χειροτονήθηκαν Επίσκοποι (Ε. Δωρή, ο.π. σελ. 419, ΑΠ 170/1964 ο.π. Εφ. Αθ. 649/1998 ο.π. Εφ. Αθ. 101/1989). Για την εφαρμογή της ειδικής και ανωτέρω ιδιορρυθμού διατάξεως αρκεί ότι έχει προηγηθεί η*

εφαρμογή της ειδικής και ανωτέρω ιδιορρυθμού διατάξεως αρκεί ότι έχει προηγηθεί η πράσκτηση της ιδιότητας του αγιορείτη μοναχού, που γίνεται σύμφωνα με τους Θείους και Ιερούς Αποστολικούς και Συνοδικούς κανόνες σε κανονικώς λειτουργούσα Μονή του Αγίου Όρους ύστερα από σχετική δοκιμασία και κουρά (Ε. Δωρή ο.π. σελ. 379 επ., Εφ. Αθ. 649/1998 ο.π. 1101/1989 ο.π.). Η ιδιότητα δε αυτή διατηρείται ισόβια και δεν αποβάλλεται με την αυθαίρετη απομάκρυνση των μοναχών από τη Μονή (Π. Παναγιωτάκου ο.π. παρ. 17, Βαβούσκου Εκκλ. Δίκαιο σελ. 323 επ.), η οποία απαγορεύεται (άρθρο 103 Κ.Χ.Α.Ο.), ούτε επηρεάζεται η θέση αυτών ως μελών της μοναστηριακής αδελφότητας, απόρροια της οποίας είναι το κατά τα ανωτέρω κτηθέν δικαίωμα της Μονής επί της περιουσίας τούτων (Μον. Πρωτ. Τριπ. 292/1987 ο.π.) Συνεπώς, οι ως άνω μοναχοί στερούμενοι, κατά νόμο, του δικαιώματος διαθέσεως της ως άνω (μετά την κουρά αποκτώμενης) περιουσίας (περιερχόμενης στη Μονή τους) είναι ανίκανοι προς σύνταξη διαθήκης (Ν.Παπαντωνίου Κληρονομικό Δίκαιο σελ. 241, Ε Βουζικά Κληρονομικό Δίκαιο Τόμος Β' σελ. 290), διαθήκη δε συνταχθείσα κατ' αντίθεση προς τις ως άνω δημοσίας τάξεως διατάξεις (ΑΔ. ΗΟC. Εφ. Αθηνών 649/1999 Νοβ 48 σελ. 1135) είναι άκυρη, όπως άλλωστε και η ίδια η διάθεση της περιουσίας αυτής, της ακυρότητας αυτής ταχθείσης υπέρ της κληρονόμου Μονής.

Αντιθέτως, η κληρονομία εκείνων των αγιορειτών μοναχών καθώς και των κληρικών που προέρχονται από μοναχούς του Αγίου Όρους, *οι οποίοι απεχώρησαν οριστικά από τη μονή της μετανοίας τους ή της εγκαταβιώσεώς τους, δηλαδή είτε γιατί απολύθηκαν από τη Μονή προκειμένου να ζήσουν στο μέλλον έξω από αυτή ως εφημέριοι ή ιεροκήρυκες ή καθηγητές ή σε άλλες εκκλησιαστικές γενικώς υπηρεσίες λαβόντες σχετικό απολυτήριο κατά τα προβλεπόμενα από το άρθρο 103 Κ.Χ.Α.Ο., είτε γιατί καθαιρέθηκαν και απέβαλαν το ιερατικό σχήμα, διέπεται ελλείψει ειδικής προβλέψεως στην περί του Αγίου Όρους ειδική νομοθεσία από το κοινό δίκαιο, κατά την προεκτεθείσα αρχή της επικουρικότητας του εν λόγω δικαίου. Αλλά και στην περίπτωση αυτή από το κοινό δίκαιο ρυθμίζεται μόνο το μέρος της κληρονομίας που αποτελείται από περιουσιακά στοιχεία που απέκτησε ο*

649/1998, 1101/1989 ο.π.). Επομένως την εν λόγω περιουσία ελεύθερα δύναται να διαθέτει ο μοναχός, η δε υπ' αυτού τυχόν συνταχθείσα διαθήκη είναι έγκυρη. Οι διατάξεις των ν. ΓΥΙΔ/1909 «Περί Γενικού Εκκλησιαστικού Ταμείου και διοικήσεως Μοναστηρίων» και 4684/1930, όπως κωδικοποιήθηκε με το π.δ. της 14/12.9.1931, ν.δ. 1918/1942 και 23067/1952, που ρυθμίζουν την κληρονομική διαδοχή των μοναχών δεν εφαρμόζεται για το Άγιο Όρος που αποτελεί ιδιόρρυθμο καθεστώς και διέπεται από τον Κ.Χ.Α.Ο. (Ε. Δωρή ο.π. σελ. 417, όπου παραπομπές σε νομολογία, ΑΠ 170/1964 ο.π. ΑΠ 555/1961 ο.π.-άλλως Μον. Πρωτ. Τριπ. 292/1987 ο.π.).

Περαιτέρω, τα κεφάλαια Η,Θ και Ι του Κ.Χ.Α.Ο. (άρθρα 126 επ.) που προβλέπουν περί της θεσμικής καταστάσεως των *εξαρτημάτων* γενικά (Σκητών, Κελλιών, Καλυβών, Ησυχαστηρίων κ.λ.π.), δεν περιέχουν διατάξεις οι οποίες να ορίζουν ότι, κατά παρέκκλιση των προεκτεθέντων, ο αποτελών μέλος μοναστικού εξαρτήματος κληρονομείται κατ' άλλο τρόπο. Επομένως και δεδομένου ότι κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 127 του Κ.Χ.Α.Ο. «*Πάντες οι μοναχοί των εξαρτημάτων λογίζονται αδελφοί της κυριάρχου μονής .....*», σε περίπτωση θανάτου μέλους μοναχικού εξαρτήματος, τα οποία σε αντίθεση με τις Μονές στερούνται νομικής προσωπικότητας διοικούμενα μετά της κυριάρχου Μονής (Π. Παπαγιωτάκου Ε. Δωρή ο.π. σελ. 99, 515 και 531 επ. όπου και παραπομπές σε νομολογία και θεωρία), εφαρμογή έχει η διάταξη του άρθρου 101 Κ.Χ.Α.Ο. και κληρονόμος του εξαρτηματικού μοναχού είναι η κυρίαρχος Μονή (συναφώς Εφ. Θεσ. 416/1931 Θεμ. ΜΓ σελ. 972). Κατά την αγιορειτική ονοματολογία Π. Παναγιωτάκου ο.π. σελ. 337) γίνεται χρήση των όρων «εξαρτήματα» και «εξαρτηματικός», για να υποδηλωθεί ή συνδέουσα τα υποδεέστερα στο Άγιο Όρος Ιερά Σκηνώματα (Σκήτες, Κελλιά κ.λ.π.) έννομη σχέση μετά την κυριάρχων λεγομένων 20 Ιερών Μονών, η οποία δεν είναι άλλη παρά η σχέση εξαρτήσεως από πλευράς προσωπικής, διοικητικής και περιουσιακής του υποδεέστερου από τον υπέρτερο, υπό την έννοια ότι η βούληση του πρώτου εμφανίζεται μειωμένη έναντι του δευτέρου (βλεπ. εκτενέστερα περί των εξαρτημάτων Ε. Δωρή ο.π. σελ. 512 επ.), ενώ Σκήτη καλείται η αποτελούμενη από πολλές Καλύβες μοναστική



του δευτέρου (βλεπ. εκτενέστερα περί των εξαρτημάτων Ε. Δωρή ο.π. σελ. 512 επ.), ενώ Σκήτη καλείται η αποτελούμενη από πολλές Καλύβες μοναστική αδελφότητα, ήτοι μικρές οικίες στις οποίες ανά ένας ή περισσότεροι οι μοναχοί επιδίδονται στις πνευματικές ασκήσεις (Ε. Δωρή ο.π. σελ. 513-514, 531 επ.)

3. Εξάλλου, καμμία διάταξη νόμου από εκείνους που εφαρμόζονται στο Άγιο Όρος δεν κάνει λόγο για αποδεικτική ισχύ του κατά τα άρθρα 94,95, 97 και 136 (για τα εξαρτήματα) Κ.Χ.Α.Ο. τηρούμενου Μοναχολογίου ή των καταχωρίσεων που γίνονται σ' αυτό για την υπό τις ως άνω περιστάσεις οριστική και νόμιμη αποχώρηση του μοναχού από τη Μονή του, του περιστατικού τούτου δυνάμενου να αποδειχθεί κατά τις κοινές διατάξεις (ΑΠ 555/1961 ΝοΒ 106 σελ. 211, συναφώς Ε.Α. 2166/1969 Αρμ. 2 σελ. 137). Και ναι μεν το άρθρο 37 του Ν.Δ/τος της 10/16.9.1926 παρέχει πλήρη ισχύ δημοσίων εγγράφων ενώπιον όλων των Αρχών του Κράτους στα έγγραφα τα συντασσόμενα από την Ιερά Κοινότητα ή τις Μοναστηριακές Αρχές και κυρίως στα πληρεξούσια γράμματα τα επικυρωμένα από την Ιερά Επιστοσία, η πλήρης όμως αυτή απόδειξη δεν αποκλείει την ανταπόδειξη, η οποία είναι δεκτή για τα διαλαμβανόμενα σ' αυτά γεγονότα εξαιρουμένων αυτών τα οποία τελέστηκαν από τον συντάκτη του εγγράφου ή υπέπεσαν στην αντίληψή του, κατά των οποίων δεν συγχωρείται αμφισβήτηση χωρίς την σύγχρονη προσβολή αυτών για πλαστότητα, (άρθρα 438 επ. Κ.Πολ.Δικ.), καθώς και εκείνων για τα οποία καθιερώνεται με ειδική διάταξη αμάχητο τεκμήριο. (ΑΠ 555/1965 ο.π. Εφ. Αθ. 1101/1989 ο.π.).

III.1. Περαιτέρω, κατ' άρθρο 180 ΑΚ, η άκυρη διαθήκη, όπως και κάθε άλλη δικαιοπραξία, λογίζεται ως μη γενόμενη, υπό την έννοια ότι αυτή δεν είναι ανύπαρκτη αλλά απλώς δεν παράγει τις έννομες συνέπειες που ήθελε ο δηλών (βλ. Παπαντωνίου Γεν. Αρχαί παρ. 71 I σελ. 417 Σημαντήρα Γεν. Αρχαί II 4 παρ. 161, Μιχελάκη Ερμ. ΑΚ άρθρ. 127-200). Η ακυρότητα αυτή επέρχεται αυτοδικαίως και δεν απαιτείται να κηρυχθεί με απόφαση, οποιοσδήποτε δε έχει έννομο συμφέρον δύναται να προτείνει αυτήν κατ' ένσταση ή να επιδιώξει τη δικαστική διαπίστωσή της με αναγνωριστική αγωγή, κατ' άρθρο

69, Α. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου Αστικός Κώδιξ υπό το άρθρ. 1718 ΙΙΙ σελ. 96, όπου παραπομπές σε θεωρία και νομολογία, Ν. Παπαντωνίου Κληρονομικό Δίκαιο παρ. 64 σελ. 225-226, Α. Τούση ο.π. παρ. 60 υποσ. 4, ΑΠ 1071/1979 ΝοΒ 28 σελ. 491 ΑΠ 717/1986 Νοβ σελ. 733). Η αγωγή αυτή δεν υπόκειται σε παραγραφή και επομένως ασκείται οποτεδήποτε (Α. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου ο.π. σελ. 97 ΙΙΙ3, Ε. Βουζίκας ο.π. σελ. 651, ΑΠ 643/1964 ΕΕΝ 32 σελ. 242, Εφ. Αθ. 258/1970 Αρχ. Μον. 22 σελ. 534, Πρωτ. Καλαβρ. 74/1989 Αρμ. 39 σελ. 299). Η διάταξη του άρθρου 1788 ΑΚ περί διετούς παραγραφής του δικαιώματος για την ακύρωση διατάξεως τελευταίας βουλήσεως αναφέρεται στις περιπτώσεις των άρθρων 1782 - 1786 ΑΚ κατά τις οποίες η διαθήκη είναι ακυρώσιμη (λόγω πλάνης κ.λ.π. (ΑΠ 643/1965 ο.π. Εφ. Αθ. 2043/1986 ο.π.) και όχι στην περίπτωση ακυρότητας λόγω ανικανότητας προς σύνταξη διαθήκης για τις οποίες δεν ορίζεται παραγραφή.

2. Η μόνη εξαίρεση που ισχύει στην δυνατότητα ασκήσεως της ως άνω αναγνωστικής της ακυρότητας διαθήκης αγωγής χωρίς κανένα χρονικό περιορισμό είναι αυτή του άρθρου 1 του ν. δ/τος 430/1970 (ΦΕΚ Α-25) σύμφωνα με το οποίο «το δικαίωμα προβολής ακυρότητας διατάξεως διαθήκης ή κωδικέλλου δι' οιονδήποτε λόγον, δι' ής καταλείπεται περιουσιακόν στοιχείον υπέρ του δημοσίου ή κοινωφελούς σκοπού αποσβέννυνται άμα τη παρόδω πενταετίας από της δημοσιεύσεως της διαθήκης ή του κωδικέλλου» (Α. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου ο.π. σελ. 97 Ν. Παπαντωνίου ο.π. παρ. 64 σελ. 279). Με τη διάταξη αυτή, η οποία αποβλέπει στην ταχεία άρση της αβεβαιότητας για τις γενόμενες καταλείψεις υπέρ του Δημοσίου ή κοινωφελών σκοπών και την ταχύτερη βεβαία απόκτηση των εν λόγω περιουσιών, προβλέπεται απόσβεση του δικαιώματος του κληρονόμου να επικαλεσθεί την ακυρότητα της διαθήκης με την οποία καταλείπεται περιουσία υπέρ κοινωφελούς σκοπού εντός ορισμένου χρόνου (πέντε ετών) από της δημοσιεύσεως της διαθήκης (ΑΠ 108/1978 Νοβ 26 σελ. 1360, Ολ. 618/1975 Ολ., ΑΠ 451/1973 Νοβ 21 σελ. 1325, ΑΠ 339.1980 Νοβ 28, σελ. 1734, ΑΠ 398/1996 ΕΛΔνη 39 σελ. 366, ΑΠ 1664/1995 ΕΕΝ 1997 σελ. 352, ΑΠ 1185/1984 Νοβ 33 σελ. 797, Εφ. Αθ.

451/1973 Νοβ 21 σελ. 1325, ΑΠ 339/1980 Νοβ 28, σελ. 1734, ΑΠ 398/1996 ΕΛΔνη 39 σελ. 366, ΑΠ 1664/1995 ΕΕΝ 1997 σελ. 352, ΑΠ 1185/1984 Νοβ 33 σελ. 797, Εφ. Αθ. 5461/1993 ΕΛΔνη 35 σελ. 481, Εφ. Αθ. 2043/1986 ΕΛΔνη 27 σελ. 678 – Ως προς τη συνταγματικότητα της εν λόγω διατάξεως βλεπ. Ολ. ΑΠ 108/1978 ο.π., 618/1975, Εφ. Αθηνών 2043/1986 ο.π.). Η έναρξη δε της θεσπιζόμενης μ' αυτή πενταετούς αποσβεστικής προθεσμίας τελεί υπό την προϋπόθεση ότι είχε γεννηθεί και μπορούσε να ασκηθεί το δικαίωμα προβολής ακυρότητας της διαθήκης (ή κωδίκελλου που ίσχυε πριν τον ΑΚ) από εκείνον που βλάπτεται από αυτήν, γιατί αν έλειπε η προϋπόθεση αυτή, θα ερχόταν απόσβεση του δικαιώματος αυτού σε βάρος προσώπου που δεν μπορούσε να προβεί στην άσκησή του (ΑΠ 487/1984 Αρχ. Ν. 1984 σελ. 487, ΑΠ 339/1980 Νοβ 28 σελ. 1734).

Κατά την αληθή έννοια της ως άνω διατάξεως η προβλεπόμενη από αυτή βραχυπρόθεσμη αποσβεστική προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει ν' ασκηθεί η αγωγή αναγνώρισης ακυρότητας διαθήκης, οποιοσδήποτε και αν είναι ο λόγος ακυρότητας, εφαρμόζεται όταν το περιουσιακό στοιχείο που καταλείπεται μ' αυτήν ως κληρονομία ή ως κληροδοσία, περιέρχεται ή στο Δημόσιο ή σε τρίτο μεν αλλά υπέρ κοινωφελούς σκοπού με την έννοια του α.ν. 2039/1939. Επομένως, όταν δεν είναι τετιμημένο το Δημόσιο, για να εφαρμοσθεί το ν.δ. 430/1970 θα πρέπει σύμφωνα με τα άρθρ. 95,96 και 97 α.ν. 2039/39, ή να συνίσταται με τη διάταξη της τελευταίας βουλήσεως κοινωφελές ίδρυμα για εκπλήρωση τέτοιου σκοπού, ή να καταλείπεται η περιουσία σε υφιστάμενο νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου για εκπλήρωση ειδικού κοινωφελούς σκοπού, οπότε και πάλι εφαρμογή έχει ο α.ν. 2039/1939 (ΑΠ 409/1986 ΕΛ Δνη 1987 σελ. 440).

IV. Εξάλλου, κατά τις διατάξεις των άρθρων 95 και 96 του α.ν. 2039/1939, ο οποίος διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. (άρθρ. 101 Εισ.Ν.Α.Κ.), όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από τη θεωρία και τη νομολογία (Γ.Μπαλή Γενικά Αρχαία Αθήναι 1961 σελ. 56, Π. Θεοδωρόπουλου Περί του ελέγχου του Κράτους επί των υπέρ κοινωφελούς σκοπού καταλειπομένων περιουσιών Ν. 1980 σελ. 947, Α.Π. 1542/1998

6321987, 401/1988), εάν κατελείφθη περιουσία προς εκπλήρωση, στο διηνεκές ή για ορισμένο χρόνο, κοινωφελούς σκοπού, η εκτέλεση του οποίου ανατίθεται με τη συστατική πράξη σε φυσικά πρόσωπα (κληρονόμους, κληροδόχους, εκτελεστές) αποτελεί ίδρυμα αυτοτελές διοικούμενο κατά τα στη συστατική πράξη οριζόμενα. Το ίδιο ισχύει και αν η εκτέλεση ανατίθεται μεν σε νομικό πρόσωπο - είτε τώρα το πρώτο συνιστάμενο με συστατική πράξη - είτε ήδη υφιστάμενο ορίζεται όμως ίδιος τρόπος διοικήσεως της καταλειπόμενης αυτής περιουσίας, ενώ εάν η περιουσία κατελείφθη σε υφιστάμενο νομικό πρόσωπο, χωρίς να γίνει καθορισμός ιδιαίτερου τρόπου διοικήσεως αποτελεί αυτή υποτελές ίδρυμα, ήτοι χωριστή ομάδα περιουσίας την οποία διαχειρίζεται το βεβαρυμένο νομικό πρόσωπο. Η περιουσία αυτή, στην οποία αναφέρονται οι ως άνω διατάξεις, εκκαθαριζόμενη κατά το άρθρο 63 επ. του νόμου αυτού, υπάγεται κατά το άρθρο 67 τούτου στην εποπτεία του Υπ. Οικονομικών ήδη Οικονομίας και Οικονομικών (ΑΠ 1542/1998, ΑΠ 91/1980 Νοβ 28 σελ. 1438, ΑΠ 253/1980 Νοβ 28 σελ. 1707). Κοινωφελής δε σκοπός κατ' άρθρο 2 του προαναφερθέντος α.ν. είναι, σε αντίθεση προς τον ιδιωτικό, κάθε κρατικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός και γενικά επωφελής στο κοινό μερικά ή ολικά σκοπός. Από τη φράση του νομοθέτη «*επωφελής εις το κοινό εν όλω ή εν μέρει*» παρέπεται ότι και η σε μέρος του συνόλου των κατοίκων του Κράτους επερχόμενη δια του σκοπού ωφελιμότητα, αρκεί για τον χαρακτηρισμό του σκοπού ως κοινωφελούς, αφού στην έννοια του κοινού πρέπει να νοηθεί όχι μόνο το σύνολο των κατοίκων ενός κράτους αλλά και το μέρος αυτού (πρβλ Π. Θεοδωρόπουλου το Δίκαιον των Εθνικών Κληροδοτημάτων Γενικό Μέρος σελ. 100 έως 106, Ν.Σ.Κ. 537/2000 όπου παραπομπές σε ΣτΕ 1875/1982, ΑΠ 807/1991, ΟΛΑΠ 1/1999 Δνη 40.270).

**V.** Τέλος, ανάκληση διαθήκης είναι η δήλωση βουλήσεως του διαθέτη με την οποία αίρεται ολικά ή μερικά το κύρος της έγκυρης ως τότε διαθήκης. (βλ. Α. Γεωργιάδη – Μ. Σταθόπουλου Εισαγ. Άρθρ. 1763-1768 σελ. 205 Ι. Ν. Παπαντωνίου Κληρονομικό Δίκαιο έκδοση 4<sup>η</sup> παρ. 70 σελ. 291 επ. Ε. Βουζίκας Κληρονομικό Δίκαιο παρ. 87 σελ. 464, ΑΠ 870/1987 ΕΕΝ 55 σελ. 370, ΑΠ 540/1996). Το δικαίωμα του διαθέτη για ανάκληση

Δίκαιο έκδοση 4<sup>η</sup> παρ. 70 σελ. 291 επ. Ε. Βουζικά Κληρονομικό Δίκαιο παρ. 87 σελ. 464, ΑΠ 870/1987 ΕΕΝ 55 σελ. 370, ΑΠ 540/1996). Το δικαίωμα του διαθέτη για ανάκληση της διαθήκης του προστατεύεται απόλυτα από το δίκαιο ως στοιχείο της ατομικής του ελευθερίας και ο νόμος απαγορεύει οποιοδήποτε περιορισμό (Ε. Βουζικά ο.π. παρ. 86 σελ. 463, Ν. Παπαντωνίου ο.π. σελ. 70 σελ. 291, Γ. Μπαλή Κληρονομικόν Δίκαιο παρ. 65 σελ. 83). Υποστηρίζεται μάλιστα ότι ακριβώς στην ελευθερία ανακλήσεως οφείλεται ο χαρακτηρισμός της διαθήκης ως διατάξεως κυριολεκτικώς «τελευταίας» βούλησεως (Ε. Βουζικά ο.π. σελ. 86 σελ. 463). Πράγματι η διαθήκη πρέπει να ανταποκρίνεται στην εντελώς τελευταία βούληση του διαθέτη που μπορεί να σκέφθηκε ωριμότερα (Ν. Παπαντωνίου ΕΡΜΑΚ Εισαγ. στα Άρθρα 1763-1768 αρ. 2), να θέλησε να λάβει υπόψη τις συνθήκες που μεταβλήθηκαν ή να διατυπώσει τη βούληση του απαλλαγμένη από επιρροές ή απλώς να μετανόησε. Με την ανάκληση της διαθήκης, υπό την προϋπόθεση ότι είναι έγκυρη, επέρχεται νέα αιτία θανάτου διάθεση με όποιο τρόπο και να επιχειρείται αυτή (Ν. Παπαντωνίου ο.π. σελ. 293, του ιδίου ΕΜΑΚ Εισαγ. 1763-1768 αρ. 29, Α. Γεωργιάδη – Μ. Σταθόπουλου ο.π. σελ. 200111, Ι. Σπυριδάκη. Η νομική φύση της ανακλήσεως της διαθήκης Νοβ 48 σελ. 1551 επ.). *Το ίδιο ισχύει και εάν ο διαθέτης περιέλαβε στη διαθήκη του ιδρυτική πράξη ιδρύματος (ΑΚ 109 εδ. 1). Εφόσον το ίδρυμα ολοκληρώνεται με την έκδοση προεδρικού διατάγματος (ΑΚ 108) , μετά την έκδοση του οποίου δεν επιτρέπεται αίτηση για ανάκληση (ΑΚ 111 παρ. 2), συνάγεται εξ αντιδιαστολής ότι με την ανάκληση της διαθήκης του, συνανακαλεί ο διαθέτης και την ιδρυτική πράξη (Α. Γεωργιάδη – Μ. Σταθόπουλου ο.π. σελ. 208 σημ. 12).*

Ρητή ανάκληση περιέχει η νέα διαθήκη όταν σ' αυτή ο διάθετης εκφράζει σαφώς τη θέλησή του για ανάκληση είτε ολική είτε μερική, αδιαφόρως των λέξεων που χρησιμοποιεί, αρκεί αυτές να υποδηλώνουν σαφώς την ανακλητική του βούληση (Ν. Παπαντωνίου ο.π. παρ. 71 σελ. 294, Ε. Βουζίκας, ο.π. σελ. 472 Ι. Μπαλή ο.π. σελ. 566, ΑΠ 218/1969 ΕΕΝ 36 σελ. 541). Αν πάντως η νεότερη διαθήκη είναι άκυρη, δεν επιφέρει ανάκληση της

**IV.A.** Στην προκειμένη υπόθεση, όπως προκύπτει από τις στο ιστορικό αναφερόμενες και παράγουσες πλήρη απόδειξη, επιδεχόμενη πάντως ανταπόδειξη, βεβαιώσεις της Ιεράς Μονής Αγίου Παύλου και της Ιεράς Επιστασίας του Αγίου Όρους, κατά τα αναφερόμενα υπό στοιχείο II3 της παρούσας ως άνω διαθέτης εκάρη μοναχός το έτος 1926 στην προαναφερόμενη Ιερά Μονή του Αγίου Όρους, μία από τις είκοσι κοινόβιες Μονές του Αγίου Όρους (άρθρο 84 Κ.Χ.Α.Ο.), έκτοτε δε φέρεται ως Αγιορείτης μοναχός στην εν λόγω Μονή, καταχωρημένος στο Μοναχολόγιά της, ουδέποτε διαγραφείς μέχρι του θανάτου του και ειδικότερα στην μερίδα εξαρτήματος – στην Ιερά νέα Σκήτη, διοικητικώς υπαγόμενη στην ως άνω κυρίαρχη Μονή (άρθρο 42 Κ.Χ.Α.Ο.), εκ του οποίου παρέπεται κατ'αρχήν η αυθαίρετη και χωρίς απολυτήριο αποχώρησή του από την εν λόγω Μονή.

Ο ως άνω μοναχός με την υπ' αριθμ. 10802/8.9.1999 δημόσια διαθήκη του, ανακαλών κάθε προγενέστερη, εγκατέστησε μοναδική κληρονόμο του την ως άνω Μονή, στην οποία εκάρη μοναχός (Μονή της μετανοίας του) και στα Μοναχολόγια της οποίας ήτο εγγεγραμμένος, επί της σ'αυτή περιγραφόμενης και μετά την αποχώρησή του από τη Μονή κτηθείσης περιουσίας του. Όρισε δε ρητά ότι αυτή υποχρεούται να συστήσει με την αφεθείσα περιουσία Ίδρυμα, με ρήτρα μάλιστα εκπτώσεως της κληρονόμου Μονής σε περίπτωση μη συστάσεώς του, του ιδρύματος δε τούτου καθόρισε την επωνυμία (Γεννέσιον της Θεοτόκου), τον προς εκπλήρωση σκοπό, ο οποίος εξυπηρετών θρησκευτικές, θεολογικές, κοινωνικές και μουσικολογικές ανάγκες είναι αναμφιβόλως κοινωφελής κατά την έννοια του άρθρου 1 του α.ν. 2039/39, όπως αυτό ανωτέρω ερμηνεύεται, και τον πρόεδρο του Διοικητικού του Συμβουλίου. Υπό τα δεδομένα αυτά ο διαθέτης, κατά την αληθή του βούληση, θέλησε τη σύσταση αυτοτελούς ιδρύματος, δηλαδή ιδρύματος υπό την έννοια του αυθυπάρκτου και υποκειμένου δικαίου νομικού προσώπου κατά την έννοια του άρθρου 95 παρ. 1 του ως άνω α.ν., διάφορο του νομικού προσώπου της ως άνω Ιεράς Μονής, ο σκοπός της οποίας, αποβλέπων κυρίως και πρωτίστως στην εξυπηρέτηση του μοναχικού βίου των μοναχών που εγκαταβιώνουν σ' αυτή (Π. Παναγιωτάκου ο.π. παρ. 65 σελ. 289-290) είναι μεν κοινωφελής (ΑΠ 385/1992

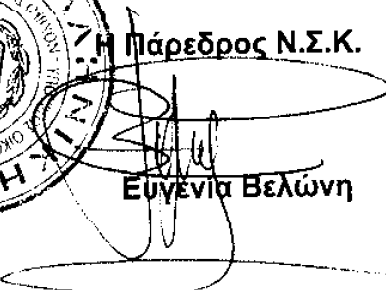
προσώπου της ως άνω Ιεράς Μονής, ο σκοπός της οποίας, αποβλέπων κυρίως και πρωτίστως στην εξυπηρέτηση του μοναχικού βίου των μοναχών που εγκαταβιώνουν σ' αυτή (Π. Παναγιωτάκου ο.π. παρ. 65 σελ. 289-290) είναι μεν κοινωνεφής (ΑΠ 385/1992 Νόμος λήμμα και 66158, ΑΠ 1245/1991 Νόμος λήμμα 68764), σαφώς όμως διάφορος του από τον ως άνω διαθέτη ταχθέντος.

Την προαναφερθείσα διαθήκη του ο διαθέτης ακολούθως ανέκάλεσε με την υπ' αριθμ. 48673/16.8.2000 μεταγενέστερη χρονικά διαθήκη του, με την οποία εγκατέστησε κληρονόμο του επί όλης της περιουσίας του τον μοναχό Κωνσταντίνο Πρόδρομο, ανακαλών κάθε προγενέστερη εκφράζοντας μάλιστα ρητώς την περί τούτου βούλησή του, αδιαφόρως της λέξεως «ακυρώνω» που χρησιμοποίησε, η οποία όμως σαφώς υποδηλώνει την ανακλητική του βούληση.

Η με τις ως άνω διαθήκες διάθεση της περιουσίας αυτής, όπως και οι ίδιες οι διαθήκες, δεδομένης της αυθαίρετου αποχωρήσεως του ως άνω διαθέτη Αγιορείτη μοναχού από την Μονή του και ενόψει του περιεχομένου τους το οποίο προσκρούει στην αναγκαστικού δικαίου διάταξη του άρθρου 101 του Κ.Χ.Α.Ο. (ΑΠ 401/1959 ΕΕΝ 26 σελ. 954), εφόσον με την πρώτη τίθενται όροι στην κατά το νόμο κληρονόμο Μονή, με τη δε δεύτερη γίνεται διάθεση κατά παράβαση τούτου, είναι άκυρες και δεν παράγουν τα από τον διαθέτη σκοπούμενα αποτελέσματα. Και τούτο ειδικότερα διότι, ο εν λόγω μοναχός, ανήκων στην μοναχική αδελφότητα της ως άνω Μονής, η θέση του οποίου με την αυθαίρετη αποχώρησή του δεν επηρεάστηκε, δεν είχε δικαίωμα διαθέσεως της στις διαθήκες του αναφερόμενης και μετά την απομάκρυνσή του από το Άγιο Όρος κτηθείσης περιουσίας του, αυτής περιερχόμενης κατά νόμο (άρθρο 101 Κ.Χ.Α.Ο.) στην Μονή του κατά λεπτομερώς διαλαμβανόμενα υπό στοιχείο ΙΙ1 της παρούσας.

Ενόψει δε της ακυρότητας αυτής, η οποία έχει ταχθεί υπέρ της κατά νόμο κληρονόμου Μονής και δεδομένου ότι δεν έχει παρέλθει από της δημοσιεύσεως της πρώτης των ως άνω διαθηκών, με την οποία διατίθεται περιουσία υπέρ κοινωνεφούς σκοπού, η υπό του άρθρου 1 του ν.δ/τος 430/1970 αποσβεστική προθεσμία, ώστε να

**Β.** Σε περίπτωση πάντως ανταποδείξεως ότι ο ως άνω μοναχός απεχώρησε νόμιμα από την Ιερά Μονή Αγίου Παύλου, περί του οποίου έννομο συμφέρον έχει ο τετιμημένος με τη δεύτερη διαθήκη, ο εν λόγω διαθέτης κληρονομούμενος κατά το κοινό δίκαιο, είχε δικαίωμα να διαθέσει την ως άνω περιουσία του και ως εκ τούτου οι υπ' αυτού συνταχθείσες διαθήκες είναι έγκυρες. Εφόσον δε με τη μεταγενέστερη χρονικά διαθήκη του, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι δεν είναι αυτή εξ' άλλου λόγου άκυρη, ανακαλείται η προγενέστερη και υπέρ κοινωφελούς σκοπού περιέχουσα κατάλειψη διαθήκη, το ερώτημα περί της εποπτείας ή μη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών επί της με τη διαθήκη αυτή (ανακληθείσης) καταλειφθείσης περιουσίας προφανώς στερείται αντικειμένου.

 **Η Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.**  
  
**Ευγένια Βελώνη**